

Mål och budgetskrivelse 2027–2029

Fastställd av barn- och utbildningsnämnden
Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen
Datum 2026-03-24
Ärendenr BUN 2026/6
Version 1.0

Mål och budgetskrivelse 2027–2029

Innehåll

Mål och budgetskrivelse 2027–2029 BUN	3
1. Nämndens uppdrag samt bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2027-2029.....	3
1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag.....	3
1.1.1 Förskolan	5
1.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola.....	8
1.1.3 Kulturskolan.....	10
1.1.4 Barn- och elevhälsa	11
1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2027–2029	13
2.1 Beslutade mål	15
2.2 Revidering av befintliga mål	15
2.3 Förslag till nya mål	16
3 Behov och prioriteringar av resurser 2027–2029	16
3.1 Inledning, behov prioriteringar	16
3.1.1 Förskolan.....	16
3.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola	17
3.1.3 Kulturskolan.....	17
3.1.4 Barn- och elevhälsa	18
3.1.5 Kompetensförsörjning, gemensamt.....	18
3.1.6 Digitalisering	19
3.1.7 Kvalitetsutveckling.....	20
3.1.8 Säkerhet och beredskap.....	21
3.1.9 Skolskjuts och specialskjutsar.....	23
3.2 Driftbudget 2027 – 2029	24
3.2.1 Ramförändringar i sammandrag	24
3.2.2 Resursfördelningsmodell	25
3.2.3 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen	26
3.3 Kompensation för externa avtal	28
3.4 Taxor och avgifter, interna och externa	28
4 Investeringsförslag med motiveringar 2027–2031	28
4.1 Lokaler	28
4.2 IT-investeringar	30
Bilageförteckning.....	32

Mål och budgetskrivelse 2027–2029 BUN

1. Nämndens uppdrag samt bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2027-2029

1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag

Nämndens uppdrag

Enligt barn och utbildningsnämndens reglemente:

Barn- och utbildningsnämnden har utifrån tilldelade resurser ansvar för att fullgöra regionens uppgifter inom det offentliga skolväsendet vad avser utbildning i form av förskola, förskoleklass, grundskola, fritidshem och anpassad grundskola exklusive Desideria anpassad grundskola.

Barn- och utbildningsnämnden svarar för elevhälsan inom sitt verksamhetsområde.

Nämnden har också ansvar för pedagogisk omsorg.

Nämnden har också ansvar för Region Gotlands kulturskola och Science centret Fenomenalen.

Nämnden ansvarar även för de uppgifter skollagen ålägger regionen när det gäller fristående skolor, vars verksamhet riktar sig mot den personkrets som ryms inom nämndens verksamhetsområde, samt enskilt bedrivna förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg.

Nulägeskarta för barn- och utbildningsnämnden

Nulägeskartan är ett stöd för att beskriva och tydliggöra verksamhetens grundförutsättningar för att skapa en gemensam bild av verksamheten och vägleda verksamheten till de förflyttningar som behöver göras för att nå målbilden. Nulägeskartan ligger till grund för analysen av nämndens nuläge. Nämndens nulägeskarta redovisas i bilaga 1.

Nuläge för barn- och utbildningsnämnden

Ambitionsnivån inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter är hög och utvecklingsinsatserna är många, men det finns också grundläggande utmaningar när det gäller den minskade andelen behöriga elever till gymnasiet samt bristande likvärdighet avseende exempelvis tillgång till behöriga lärare eller annan kompetens, förutsättningar, elevhälsa och skolstruktur.

Likvärdighet inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter är ett prioriterat område. Begreppet likvärdighet omfattar likvärdiga förutsättningar och möjligheter till omsorg, utveckling och lärande, att få jämlika kunskaper och chans att nå sin potential oavsett bostadsort och bakgrund. Lika tillgång till utbildning, lika kvalitet och skolans förmåga att kompensera för skillnader i elevernas och deltagarnas förutsättningar är centrala delar. För- och grundskolenheterna bedöms dock i dag inte ha tillräckliga förutsättningar att erbjuda likvärdig verksamhet. Bedömningen grundar sig bland annat på ojämn fördelning av antal barn per förskola, att antal barn per årsarbetare är ojämnt fördelat över ön och att tillgången till legitimerad och behörig lärarpersonal skiljer sig åt mellan skolor och

områden. Även tillgång till en samlad barn- och elevhälsa som kan arbeta förebyggande skiljer sig åt mellan enheterna, liksom variationer i förutsättningarna att erbjuda särskilt stöd i den form eller omfattning som bäst gynnar elevens kunskapsutveckling.

Gymnasiebehörigheten bland elever i årskurs 9 har minskat de senaste åren vilket väcker oro både ur ett individ- och samhällsperspektiv. Behörighet till gymnasiet är en grundläggande förutsättning för ungas framtida studier, arbete och självförsörjning och därmed en nyckelfråga för regionens långsiktiga utveckling.

Den kommunala för- och grundskolan har svårigheter att nå ekonomi i balans, vilket till viss del har sin förklaring i den spridda kommunala förskole- och skolorganisationen. Enligt befolkningsprognosen kommer barnantalet på Gotland fortsätta minska fram till 2034¹. För förskolan på Gotland innebär exempelvis minskat antal barn ett minskat antal avdelningar och en noga uppföljning av utvecklingen inom varje förskoleområde krävs för att kunna hålla en ekonomi i balans för förskolan som helhet. Grundbeloppet för varje enskilt barn i förskolan ökar inte heller i samma takt som den faktiska löneökningen vilket också försvårar möjligheten till att hålla en budget i balans. Med minskade elevkullar i grundskolan och nuvarande skolorganisation ökar antalet tomma platser skolorna måste betala för. Med vikande elevunderlag kan behovet av legitimerade lärare komma att minska, vilket i sig är positivt då behörighetsfrågan med legitimerade lärare i sig är utmanande. Andra faktorer som försvårar det ekonomiska läget är att andelen elever i behov av särskilt stöd ökar och det är en minskad tilldelning av statsbidrag.

För att ytterligare bära påverkan på psykisk och fysisk hälsa för barn stärker och utvecklar barn- och elevhälsan de förebyggande och hälsofrämjande satsningar som redan görs, såsom PAX² (Trygghet och studiero), ABC³ (föräldrastöd) och FaR⁴ (fysisk aktivitet på recept), Stadig grund⁵ (elevhälsans egna koncept) och psykosociala programmet. Dock är det fortsatt utmanande för barn- och elevhälsan att hinna med den del av det lagstiftade uppdraget som gäller att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande. En skärpt lagstiftning ställer också högre krav på medarbetarna då mer ska göras inom elevhälsans uppdrag, både i nationellt- och lokalt perspektiv.

Det är ett nationellt, och gotländskt, problem att kulturskolan främst nyttjas av elever till föräldrar med akademisk utbildning eller på andra sätt välbeställda eller kulturintresserade föräldrar. En viktig del i kulturskolans arbete är att inom ramen för kulturskolans integrationsarbete göra insatser för skolor med socio-ekonomiska utmaningar samt att möta dessa elever i ett hälsofrämjande perspektiv. Möjligheten till ett utvecklat integrationsarbete bedöms påverka verksamheten framöver.

Kompetensförsörjningen inom skolan är en av de viktigaste frågorna och avgörande för att säkra likvärdighet för barn och elever på hela Gotland. Då lärare bedöms vara den enskilt viktigaste faktorn för att eleverna ska lyckas nå målen⁶ är kompetensförsörjning intimt förknippad med kvalitet inom skolan. År 2024 var skillnaden stor mellan den enheten med högst andel behöriga lärare (90,4 procent) och den enheten med lägst andel behöriga lärare (26,7 procent). Sammantaget bidrar pensionsavgångar, brist på behörig personal,

¹ Befolkningsprognos Region Gotland 2025 - 2034

² PAX i skolan - För studiero och trygghet i klassrummet

³ Information om ABC | i Psykologi (sv)

⁴ Fysisk aktivitet på recept (FaR) — Folkhälsomyndigheten (folkhälsomyndigheten.se)

⁵ Stadig grund är en hälsofrämjande insats som genomförs av Barn- och elevhälsan. Syftet med Stadig grund är att ge eleverna ökad kunskap om livsstil och levnadsvanor för att stärka dem i att själva kunna påverka hur de mår.

⁶ huvudmans-och-rektors-ansträngningar-for-att-oka-andelen-behoriga-larare-i-grundskolan.pdf

löneskillnader särskilt i jämförelse med storstadsregionerna och bostadsbrist till stora utmaningar i arbetet med att rekrytera och behålla kompetens.

Mer information finns i förvaltningens verksamhetsplan 2026–2030

1.1.1 Förskolan

Förskolan Gotland har sedan 2019 minskat antalet inskrivna barn med cirka 16,4 procent och prognoserna visar att minskningen fortsätter under kommande år. Enligt befolkningsprognosen kommer antalet barn i alla förskolors verksamheter på Gotland minska med ytterligare cirka 150 barn fram till 2029. Det innebär att Förskolan Gotland mellan år 2019 till 2029 kommer ha en minskning av barn med mellan 20–23 procent. Under 2026 har alla förskolor på Gotland fått en förstärkt rambudget som kompensation för det minskade barntappet. För Förskolan Gotlands del innebär det cirka 3,5 miljoner kronor, vilket möjliggör hantering av 2026 års barntapp.

Förskolan Gotland har arbetat effektivt de senaste åren med att anpassa antalet medarbetare i förhållande till antalet barn. Under åren 2021 till 2025 har antalet heltidsanställda minskat med 35 årsarbetare samt att det 2025 har använts färre timvikarier motsvarande 12 årsarbetare. Alla förskoleområden har arbetat medvetet kring bemanningsstrukturen och inte tillsatt tjänster när det varit möjligt. Många områden har även ett nytt arbetssätt med områdespersonal vilket inte blir lika vikariekrävande.

Under 2025 fattades beslut om avveckling av förskolor samt verkställde tidigare beslut harmöjliggjort minskat antal medarbetare. Utöver det gjorde Förskolan Gotland även en organisationsförändring. Avdelningen minskades ned från åtta (8) förskoleområden till sju (7), vilket innebar en minskning med en rektorstjänst som omförhandlades till att bli en biträdande rektorsroll. Det bildades även en ny enhet inom Förskolan Gotland, "Administrativa enheten Förskolan Gotland", under 2025. Detta för att samla alla skoladministratörer under en chef för att kunna arbeta mer målinriktat kring ekonomi men även dra ned på antalet tjänster. Antalet administratörer minskade med 30 procenttjänst.

På detta sätt bidrar Förskolan Gotland till att Region Gotlands budget är i balans.

Ledarskap och arbetsmiljö

Förskolan Gotland har cirka 475 medarbetare som arbetar i barngrupp, alla arbetar dock inte heltid. Förskolan Gotland har 7 rektorer och 11 biträdande rektorer samt en administrativ enhetschef. Det innebär att varje chef har ansvar för 26,5 medarbetare. Att poängtera är dock att rektor har det huvudsakliga ansvaret, vilket ger att rektor har cirka 68 medarbetare att ansvara för. I medarbetarenkäten syns det tydligt varje år att stressen är hög hos både rektorer och medarbetare. Även OSI visar på att vi behöver värna ledarskap och medarbetarskap. Förskolan Gotland arbetar ständigt med att se över hur arbetssätt kan förändras för att komma åt stress och ge förutsättningar för en god arbetsmiljö.

Kunskapssammanställningar från svenska forskare och expertorgan visar att stora arbetsgrupper gör det svårare för chefer att vara närvarande och ge stöd, vilket kan kopplas till sämre arbetsmiljö, högre stress och ökad sjukfrånvaro.⁷ Ett närvarande ledarskap är kopplat till god arbetsmiljö, lägre sjukfrånvaro och högre arbetstillfredsställelse.⁸

⁷ <https://www.suntarbetsliv.se/forskning/ledarskap/lagom-antal-medarbetare-per-chef-tank-sa-har/>

⁸ <https://www.soderbergpartners.se/insikt/artiklar/hr/antal-medarbetare-per-chef-har-stor-paverkan-pa-halsan/>
<https://www.hrnytt.se/ledarskap/ledarskapet-avgor-halsan-pa-jobbet/>

Ett närvarande ledarskap är alltså avgörande för:

- God arbetsmiljö
- Lägre sjukfrånvaro
- Högre kvalitet i undervisningen
- Ett starkt arbetsgivarvarumärke

I betänkandet från Regeringen, SOU 2026:4⁹, har man sett över betydelsen av att möjliggöra förutsättningarna för rektors pedagogiska ledarskap. Ett sätt att möjliggöra ökat pedagogiskt ledarskap samt minska stress och öka nöjdheten kring OSI är att värna ledarskapet inom Förskolan Gotland. Rektor behöver få fokusera på sitt huvuduppdrag. Som stöd i arbetet på förskolorna behövs de stödfunktioner som finns idag vilka bidrar till att säkerställa en god utbildning och undervisning, specialpedagoger, pedagogisk utvecklare och administratörer. Med en god övergripande organisationsstruktur i förskoleområden ges rektor ökade förutsättningar för en rimlig arbetsbelastning där utrymme ges att skapa god arbetsmiljö genom att vara tillgänglig för sina medarbetare. Detta kan nu möjliggöras om nuvarande chefsstruktur och budget för ledningsstöd bibehålls när barnantalet sjunker och därför behöver ledningsstödsbudgeten stärkas.

Förskolan Gotland ges då bättre förutsättningar för att bidra till Region Gotlands prioritering: *”Region Gotland ska prioritera god arbetsmiljö genom aktivt ledarskap och medarbetarskap”*.

Kvalitet och det kompensatoriska uppdraget

Förskolan Gotland har ett tydligt kompensatoriskt uppdrag och ska säkerställa god kvalitet i undervisningen oavsett geografisk placering. Minskande barnkullar innebär en lägre andel barn per förskollärare, vilket kan vara övergående då antalet examinerade förskollärare har minskat nationellt samtidigt som pensionsavgångarna ökar. För att långsiktigt säkra kvaliteten på utbildning och undervisning inom förskolan krävs fortsatt satsning och säkerställande av:

- Kompetensförsörjning
 - Möjliggöra för utbildade barnskötare att validera sig
 - Se över möjligheter för lärlingsutbildning för förskollärare
 - Ge redan befintliga barnskötare spetskompetensutbildningar
- Professionsprogrammet
 - Här ges möjligheter till att höja kompetensen hos förskollärare
 - Specialpedagoger
 - Fortsätta erbjuda möjlighet att studera vidare till specialpedagog
- Pedagogiska utvecklare
 - Vilket även skapar ökade förutsättningar för att Förskolan Gotland är en attraktiv arbetsgivare för att kunna vara en konkurrenskraft på arbetsmarknaden.

Förskolans rektorer vittnar även på att behovet av särskilt stöd för barnen ökar, liksom kraven från samhälle och vårdnadshavare på individuella lösningar. Detta ställer högre krav på organisationen gällande ledning, samverkan och pedagogisk kompetens.

⁹ Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap, SOU 2026:4

Förskolan Gotland arbetar medvetet mot nämndens mål *"Andelen elever i årskurs 9 som uppnår behörighet till gymnasieskolan ska öka med minst 0,5 procentenheter per år under perioden 2024-2027"*. För att säkerställa goda processer i undervisningen ställer det höga krav på behöriga och kompetenta medarbetare som kan utmana, stimulera och kompensera så barnen ges de bästa förutsättningar inför grundskolan. Förskolan Gotland bidrar också till nämndens mål *"Andelen behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamheter ska öka årligen under perioden 2024-2027"*. Vilket ges möjligheter genom att inte skapa övertalighet på utbildad och behörig personal i för stor utsträckning när barnantalet minskar.

Friskvårdstid

Sedan 2025 har Region Gotland infört friskvårdsbidrag och friskvårdstid för alla medarbetare. För att detta ska vara möjligt för Förskolan Gotlands medarbetare i samma utsträckning som för de medarbetare som till exempel arbetar med administrativa uppgifter kräver det en högre bemanning. Förskolan Gotlands organisation är anpassad utifrån rådande barnantal för att kunna hålla budget i balans, vilket försvårar att medarbetare går ifrån eller har schemalagd friskvårdstid. Budgeten behöver gå till att säkerställa en god undervisning och utbildning för barnen.

Förskolan Gotland behöver kunna skapa bättre förutsättningar för friskvårdstid och kommer då även öka måluppfyllelsen för prioriteringsområdet: *"Region Gotland ska prioritera hälsofrämjande arbete och utveckla tidiga förebyggande insatser"*.

För att Förskolan Gotlands medarbetare ska kunna ta ut sin friskvårdstid behövs det rätt antal medarbetare för att täcka upp när man tar sin friskvårdstid. Det finns många små förskolor som redan i dagsläget har en mycket ansträngd budget då det krävs en viss bemanning för att kunna hålla öppettiderna. Budgeten går till de strukturella kostnaderna och i väldigt liten mån till innehåll på undervisning och utbildning.

En beräkning ger med 475 medarbetare, en timmes friskvård per vecka totalt (totalt 44,5 veckor per år då semesterveckor på totalt i snitt 5,5 veckor samt 2 veckors sjukdom per år räknas bort) följande siffror:

- Antal friskvårdstimmar per år: 21 140 timmar
- Cirka 11 heltidstjänster
- Cirka 5,9 miljoner för en medianlön på 32 000 kronor

Beräkningen utgår från ett genomsnittligt behov av ersättning för att möjliggöra schemaläggning. Förskolan Gotland består dock av många små enheter där bemanning behöver lösas lokalt, vilket innebär att faktisk kostnad kan bli högre än den teoretiska genomsnittsberäkningen.

Forskning visar att arbetsplatsbaserade hälsoinsatser och fysisk aktivitet kan påverka sjukfrånvaro och relaterade kostnader.¹⁰ Det innebär att effekten av friskvårdstid kan minska sjukfrånvaron, vilket i sig är en kostnad. Nettokostnaden av möjliggörande av friskvårdstid kan därför på lång sikt vara lägre än 5,6 miljoner kronor, detta går dock inte att garantera.

Genom att möjliggöra för friskvårdstid för Förskolan Gotlands medarbetare så ökar förhoppningsvis nöjdhetsgraden för regionens övergripande mål 1:

¹⁰ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31828321/>

”Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras.”

Arbetsgivarvarumärke och arbetskläder

2020 togs beslut i nämnden att Förskolan Gotlands medarbetare skulle börja med arbetskläder. De senaste årens barntapp, effekter av pandemin och några års besparingskrav har försvårat möjligheten till att upprätthålla inköp och nyanskaffande av arbetskläder. Rektorerna vittnar om att medarbetarnas kläder börjar bli slitna och trasiga, vilket kan skapa en negativ bild av Förskolan Gotland.

Arbetskläder är:

- En arbetsmiljöfråga
- En likvärdighetsfråga
- En viktig del av arbetsgivarvarumärket
- En trygghetsmarkör för vårdnadshavare

Medarbetarens arbetskläder är av vikt för upplevelsen kring arbetsgivaren och möjliggörandet av nyinvestering i arbetskläder går i linje med Mål 1 *”Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras.”*

1.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola

Utifrån nulägeskarta och kommande utmaningar ser vi följande behov inom grundskola, resursskola och anpassad skola.

Ekonomistöd

I grundskolans ekonomiska läge där tilldelade resurser inte täcker de behov som finns blir ett kvalificerat ekonomistöd en förutsättning för att anpassa kostnader till tilldelade medel. Avdelningschef för grundskolan arbetar tillsammans med centrala controllers från Regionstyrelseförvaltningen med att hitta gemensamma rutiner för att effektivisera ekonomistöd till enheterna. Efter de senaste årens väntade barntapp i Förskolan Gotlands verksamhet, påverkar det alltmer i högre grad även Grundskolan Gotland. Det kan konstateras att budgeten inte kunde hållas i balans under 2025. Under de kommande åren kommer det vara en fortsatt minskning av antal elever vilket kommer generera minskande intäkter. Det finns också en risk att minskningen av elevantalet blir kraftigare än prognostisera.

Ledningsstöd

Grundskolan och anpassad skola möter i högre grad elever som har behov av särskilda insatser.

Det behövs god samverkan med andra myndigheter för de elever som har större individuella behov av stöd och anpassningar, vilket medför ytterligare arbetsuppgifter för rektorerna.

Rektorerna har också en ökad arbetsbelastning med personalärenden då den minskade organisationen innebär övertalighetsprocesser som tar mycket tid då dessa processer kan vara långdragna och komplicerade. Ett ökat HR-stöd kommer behövas framgent för att säkerställa rektors arbetsmiljö där ett redan tungt uppdrag inte kan bli tyngre då det riskerar

att skapa dålig arbetsmiljö för både rektorer och medarbetare som behöver stöd i dessa processer.

I den årliga medarbetarundersökningen för 2025 visar resultatet att 47 procent av rektorerna skattar sin stress på röd nivå, 32 procent på gul nivå och endast 21 procent på grön nivå. Det är inte ett tillfredställande resultat.

Skolskjutsar inom anpassade skolan och resursskolan

Den indexökning som varit för externa avtal som exempelvis kostnaden för skolskjutsar har ökat och ryms inte inom befintlig ram, men även kostnaden för delat boende har ökat kraftigt, det vill säga elever som bor hos skilda vårdnadshavare.

Utöver detta finns även svårighet att hitta aktörer som kan utföra dessa skjutsar.

Ötkad elevhälsa inom resursskola.

Resursskolan startade sin verksamhet läsåret 2021/22. Inriktningen är elever med språkstörning samt elever som har så stora svårigheter att undervisning inom ordinarie grundskola inte är möjlig. Elevgruppen förväntas öka och det behövs ytterligare förstärkt stöd från elevhälsa för att eleverna skall ges möjlighet att nå målen. De kompetenser som behövs är skolpsykolog, kurator och specialpedagog. Önskvärt med breddad kompetens genom socialpedagoger, beteendevetare och behandlare.

Demografi

Elevprognosen kommande tio år visar att antalet elever kommer att minska med cirka tusen elever. Enligt prognosen är minskningen största på norra Gotland och i norra Visby. Med sjunkande elevantal minskar också grundskolans totala budget. Redan innan elevminskningen blir ett faktum har grundskolan svårt att få ihop budgeten för sin lagstadgade verksamhet. Med befintlig skolorganisation och minskade intäkter behöver grundbeloppet höjas för att grundskolan ska kunna bedriva den utbildning den är ålagd att göra enligt skollagen.

Personalförstärkning anpassad skola, resursskola och särskilda undervisningsgrupper.

Anpassade skolan och resursskolan förväntas växa i antal elever under kommande år, enligt rektorerna i anpassade skolan. Det är svårt att utläsa elevantalet i elevprognoser. 2024 års rambudget räckte inte till för de behov som fanns i dessa verksamheter. Anpassad skola fick därför till budgetåret 2025 förstärkt rambudget 4,9 miljoner kronor.

Även grundskolan konstaterar ett ökat antal elever i behov av förstärkt särskilt stöd. Dessa elever har behov av undervisning i mindre sammanhang med behöriga lärare. Det kan ske i form av en till en undervisning, studio, alternativt särskilda undervisningsgrupper. Dessa satsningar är kostnadskrävande men ger ett tydligt resultat i form av ökad närvaro, bättre mående och bättre skolresultat för eleverna. Vid Skolinspektionens granskningar av tre skolor under hösten 2024 fick Region Gotland föreläggande om brister i det särskilda stödet till elever.

Specialpedagogisk kompetens

Andelen elever som behöver stöd av specialpedagogisk kompetens ökar. Likvärdigheten mellan skolorna på Gotland skiljer sig åt då det saknas personal med denna kompetens inom vissa enheter. Elever får då inte kontinuerligt stöd vilket kan ges på de skolor där denna kompetens finns på daglig basis. Bristen har påtalats av Skolinspektionen vid de granskningar som gjorts vid tre skolor under hösten 2024. Huvudmannen brister i sitt ansvar att alla elever har tillgång till specialpedagogisk kompetens. Under 2026 sker en

översyn över den specialpedagogiska kompetensen i syfte att på längre sikt öka likvärdigheten mellan skolorna.

Kompletterande kompetenser

Nationell lärarbrist råder och läget spås bli värre framöver. Gotland har störst utmaningar av alla kommuner att säkerställa tillgången på legitimerade lärare framåt. Det gäller även om prognoser visar att antal elever kommer att minska med cirka tusen elever under en tioårsperiod. Elevminskningen kommer möjligen att göra behovet av nya lärare något mindre. Senaste lärarprognosen påvisar dock inte detta. Inför höstterminen 2026 erbjuder Högskolan Kristianstad i samarbete med Region Gotland en ämneslärarutbildning 7-9 för ämneskombinationen matematik, fysik och kemi.

Kompletterande kompetenser kan stödja lärare och elever på ett sätt som främjar arbetsmiljön. Lärare kan få ägna sig åt undervisning vilket minskar stress hos dem och eleverna.

Kompetenshöjande insatser

Andelen legitimerade lärare mot fritidshem är låg. Svårigheten att rekrytera denna yrkeskategori är stor. För att öka möjligheterna att kunna anställa behörig personal planeras för en satellitutbildning inom vuxenutbildningen. Ansökan har godkänts, Linköpings universitet kommer att genomföra en erfarenhetsbaserad utbildning som steg 1 och en öppen utbildning som steg 2. Kursstart höstterminen 2026. Det skulle möjliggöra för redan befintlig personal utan utbildning att ta steget att utbilda sig.

Förutsättningar behövs i form av kostnadsbidrag och arbetstid för de studerande.

Modersmål och studiehandledning

Nyanlända elever direktplaceras på skolenheterna. Modersmålsenheten stödjer med grundläggande kartläggningar. Inflödet av elever är lågt. Behovet av modersmål kvarstår för de drygt 400 elever med annat modersmål än svenska, som finns i grundskolorna på Gotland. I dagsläget ges också studiehandledning till samtliga elever. Det finns utmaningar i få språk, där studiehandledningen ges på svenska.

1.1.3 Kulturskolan

Utifrån nulägesanalys och kommande utmaningar ser Kulturskolan Gotland följande behov:

Grundverksamhet

Kulturskolan Gotland har till uppgift att erbjuda barn och unga frivillig undervisning inom olika konstarter. För närvarande solosång, körsång, instrumentalundervisning, film, dans, teater, musikal samt bild och form. Det finns också övergripande ”pröva-på”-kurser där eleverna erbjuds olika delar av verksamheten.

Med hjälp av utvecklingsmedel från Statens kulturråd görs även olika gruppinsatser i socioekonomiskt utsatta områden samt i områden där en förhållandevis låg andel deltar i den traditionella kulturskoleundervisningen.

Verksamheten är delfinansierad med terminsavgifter från deltagarna. Region Gotland har en förhållandevis hög avgift jämfört med andra kommuner. Eleverna i kulturskolan kommer framför allt ifrån kulturellt medvetna och/eller resursstarka hem. En mer blandad elevgrupp hade varit önskvärd.

Utveckling

Kulturskolan arbetar för att, i samråd med Barn- och elevhälsan, jobba hälsofrämjande.

Med detta perspektiv har våra ämnen potential att vara en insats för behövande barn och ungdomar.

För att kunna arbeta effektiv och framgångsrikt på detta sätt behövs en utökning. En lots och en specialpedagog skulle möjliggöra att fler barn och ungdomar på Gotland får del av Kulturskolan som insats inte endast som erbjudande.

Kompetensförsörjning

De senaste åren har det blivit allt svårare att rekrytera nya medarbetare. För närvarande är dock alla tjänster besatta.

Pedagogiskt resursutbud

Kulturskolan har ett uppdrag att samordna kulturinsatser mellan olika aktörer och för- och grundskolorna. För ändamålet finns ett nätverk som drivs av Kulturskolan, där utbud och efterfrågan samordnas – också för att uppfylla den så kallade Kulturgarantin. Olika kulturaktörer erbjuder ett rikt utbud, men många skolor har haft svårt att få logistik och resurser att fungera för att kunna ta sig till dessa program. Till exempel har ett arbete startats med att diskutera hur lokaltrafiken skulle kunna bli mer användbar för olika former av kulturesor.

Lokaler

Eftersom lokalerna är förhållandevis nya sedan några år tillbaka, har Kulturskolan inte begärt utökning av lokaliteterna. Dock är det påtagligt att gränsen är nära till att lokalbehoven inte är tillräckliga – särskilt i ett par ämnen. Det gäller framför allt i ämnena bild & form och teater. Kulturskolan skulle kunna utöka verksamheten utifrån att köerna där är långa.

1.1.4 Barn- och elevhälsa

Barn- och elevhälsan (BEH) är en avdelning inom Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen (UAF) som ger stöd till förskolan, grundskolan, gymnasieskolan, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola i kommunal regi samt Montessori friskola genom att tillhandahålla de lagstiftade elevhälsokompetenserna i form av skolsköterskor, skolpsykologer, skolkuratorer och skolläkare. Specialpedagoger är anställda lokalt på skolorna, ramförstärkningen från och med 2026 medgav en nyinrättad specialpedagogtjänst som ett led i att öka likvärdig tillgång till specialpedagogisk kompetens liksom också en permanentad fysioterapeut-tjänst. I Barn- och elevhälsan finns också hörsel-, syn- och talpedagog, den förebyggande verksamheten Skolfam där psykolog och specialpedagog är anställda samt logoped riktad mot förskola. Barn- och elevhälsan stödjer även Folkhögskolan med kurator. Barn- och elevhälsan är uppdelad på tre enheter som leds av en enhetschef. Kärnan i elevhälsans uppdrag är att stödja eleverna gentemot utbildningens mål, att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande, att arbeta i samverkan med lärare och övrig personal, skapa en positiv lärandemiljö samt undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling

Barn- och utbildningsnämnden samt Regionstyrelsenämnden har beslutat om tre mål som direkt berör Barn-och elevhälsan:

1. Andelen elever i årkurs 9 om uppnår behörighet till gymnasieskolan ska öka med minst 0,5 procentenheter per år under perioden 2024-2027.

2. Andelen elever som skattar gott psykiskt välbefinnande ska öka årligen med minst 0,5 procentenheter under perioden 2024-2027
3. Andelen barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt personer 65 år och äldre som rör sig minst 1 timme/dag ska öka årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027

Bakgrund

Precis som tidigare år efterlyses ytterligare förstärkning ute på skolenheterna. Det som beskrevs i tidigare verksamhetsberättelser och mål- och budgetskrivelser gäller fortsatt, att hinna med den del av det lagstiftade uppdraget som gäller att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande är fortsatt en utmaning samt att behovet av elevhälsans kompetenser är fortsatt stort. Detta även om Barn- och elevhälsan kunnat ge plats åt det hälsofrämjande och förebyggande genom att systematisera och vidareutveckla arbetet t ex genom den evidensbaserade metoden för trygghet och studiero PAX, spridandet av föräldrautbildning ABC, psykosociala programmet, tidiga insatser med logoped och psykolog mot förskola och satsning på levnadsvanor och fysisk aktivitet, vilket gett en rörelse i rätt riktning. Att lagstiftningen har skärpts för elevhälsan, t ex genom att man ska vara en del i det systematiska kvalitetsarbetet på skolorna kommer att ställa högre krav på medarbetarna. Utöver det beskriver den statliga utredningen En förbättrad elevhälsa vissa skärpta krav, t ex utifrån det samlade hälsoprogrammet för barn och unga som förväntas komma. Det finns också redan nu ett tryck på elevhälsan, alltså att mer ska göras i elevhälsan, både i det stora nationella perspektivet och i det lilla lokala.

Precis som tidigare skrivits i mål- och budgetskrivelsen är att satsa på främjande och förebyggande insatser således mycket viktigt vilket också riktlinjer, policys och allmänna råd från våra olika myndigheter pekar på och är helt i linje med Regions Gotlands omställningsarbete för God och nära vård -Hälsa genom hela livet. Utifrån det är det betydelsefullt att titta på vilka skyddsfaktorer som finns som man kan påverka i skolans hägn, såsom ökad rörelse under skoldagen, god undervisningskvalitet, föräldrastöd, trygga relationer i skolan och studiero och trygghet i klassrummen. Flera aktörer påtalar att främjande och förebyggande arbete är en inte fullt utnyttjad resurs.

Grundskolans och Barn- och elevhälsans ledningsgrupper bedömer fortsatt att Gotlands grundskolor inte har tillräckligt mycket av elevhälsans insatser utifrån elevernas behov och för att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande såsom lagen kräver. För BUN:s del är det centralt också att tillse att förutsättningar och tillräcklig tillgång finns för ett hälsofrämjande och förebyggande elevhälsoarbete inom BUN: s ansvarsområde så att omställningen för god och nära vård på Gotland kan realiseras.

Specialpedagog och fysioterapeut

Inför 2026 fick Barn- och elevhälsan glädjande en rambudgetförstärkning för centralt anställd specialpedagog och fysioterapeut. Dock gjordes ett smärre misstag vid beräkningarna, en som gav oönskad konsekvens och det var att summan som äskades för föregående mål och budgetskrivelse ej var uppräknad utifrån senaste löneläge för de yrkeskategorierna.

Resursskolan

För resursskolan fanns inte någon plan fanns för finansiering av elevhälsa, trots att det var ytterligare en skolenhet som tillkom, därtill en med stora behov av elevhälsa. Det ledde till att den utökade ramen som Barn- och elevhälsan fick till 2022, som skulle gå till

förstärkning för ökad tillgänglighet och det hälsofrämjande och förebyggande uppdraget, till stora delar gått dit, och man ser ändå behov av förstärkning av elevhälsa dit.

Förskola

Det finns inget krav på elevhälsa för förskola på samma sätt som det finns för grundskola, gymnasieskola och anpassad skola och gymnasieskola (barnhälsovården har här ansvaret för hälsovård) men Barn- och elevhälsan riktar vissa insatser gentemot förskola, för att arbeta med tidiga hälsofrämjande och förebyggande insatser. Bland annat ges samtliga kommunala förskolor på Gotland psykologisk konsultation och handledning utifrån en rutin så att det sker systematiskt. Detta kan dock i dagsläget bara göras i mycket liten utsträckning och både elevhälsans och förskolans ledningsgrupp ser att man kan göra stora vinster med tidiga insatser, vilket förstärkningen från elevhälsan skulle kunna medföra. Bland annat skulle man kunna utöka det stöd som förskolepsykolog skulle kunna ge med metoder som har stöd i forskningen. Samma gäller ABC föräldrautbildning, en evidensbaserad förebyggande metod, som sedan 2024 kunnat utvidgas även till förskola med hjälp av länsgemensamma medel. Dock är utmaningen fortsatt att detta görs detta inom det sedvanliga uppdraget, man ska alltså hinna med både det traditionella kärnuppdraget samtidigt som dessa satsningar görs.

Övrigt

Barn- och elevhälsan har gjort och fortsätter att göra flera framåtsyftande satsningar, i linje med riktlinjer, policys och allmänna råd från våra olika myndigheter och är helt i linje med Regions Gotlands omställningsarbete för God och nära vård -Hälsa genom hela livet samt nämndens egna mål. Som exempel kan nämnas ABC-föräldrautbildning som på många håll i Sverige ligger på primärvård eller öppna insatser inom Socialtjänst. Förvaltningen ser dock att det är av godo att ha det i skolans hägn då fler kan nå många och det kan erbjudas på flera ställen över ön. Andra liknande exempel är satsningar på främjande av levnadsvanor, positivt beteendestöd men ibland också regelrätt stöd som annars ligger på primärvårdsnivå såsom psykoedukation och stöd vid sömnproblematik.

Sammantaget

Utifrån detta finns behov att förstärka med ytterligare en kurator och en psykolog, vilket är den bedömning som även gjorts tidigare år.

1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2027–2029

Den övergripande bilden är nämndens verksamheter har det allt tuffare att hantera måluppfyllelse och lagkrav inom givna ramar. Gapet mellan förväntningar och förutsättningar har ökat. Verksamheternas kompensatoriska uppdrag och förmåga att organisera stödfunktioner har blivit allt viktigare. Detta visade också Skolinspektionens granskning under 2025. Arbetet med en likvärdig skola måste fortsätta under planperioden. Vi har barn och elever som inte har likvärdiga förutsättningar och som saknar goda uppväxtvillkor. Vi har barn och elever som inte mår bra, som är utsatta för kränkningar och vi har elever med hög frånvaro. Under planperioden kommer det krävas nya arbetssätt, tillgång till stödfunktioner och samarbete över gränserna för att fler skall nå måluppfyllelsen att bli behöriga till gymnasiet.

En ny demografisk verklighet gör att särskilt förskola och grundskola har stora ekonomiska utmaningar till följd av ett minskande barn- och elevantal. Några mycket tuffa beslut om att anpassa verksamheterna har tagits och ett tillskott i form av strukturbidrag har gjort att trycket lättat men den långsiktiga utmaningen med att hantera ett antal enheter med otillräckligt elevunderlag kvarstår och kommer påverka verksamheterna under flera år framöver.

Inför 2026 har politiken tagit beslut om ramförstärkning. Det tillsammans med ökade statsbidrag ger bättre förutsättningar inför planperioden. Samtidigt bör påminnas om att statsbidragen de efterföljande åren följer demografin och kommer att minska i takt med minskade elevkullar

Förskolan har haft svårt att anpassa personalstyrkan i samma takt som barngrupperna krympt, vidare har även övertalighetsprocesser och rehabiliteringsbehov komplicerat arbetet.

Flera omvärldshändelser, både nationellt och internationellt, understryker behovet av att intensifiera arbetet med säkerhets- och beredskapsfrågor. En utredning om kommuners och regioners beredskap betonar behovet av riskanalyser och samarbete med statliga myndigheter. Här behövs utökade resurser och nämnden går fram med tilläggsäskande.

Kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet har gjort att nya insatser startat. I det förebyggande arbetet är SIG (Social insatsgrupp), SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid) och Tryggare skola modeller som är etablerade eller på väg att etableras.

Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. Det kommer att krävas många typer av åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga. En del i detta är alltså vikten av att Region Gotland har en balans i lönebilden och fortsätter utveckla attraktiva arbetsplatser för att så väl behålla befintlig personal som att kunna nyrekrytera. Samarbetet med Uppsala universitet, Campus Gotland är mycket viktigt för att förse skolorna med kompetens. En nyhet är att ett professionsprogram för lärare nu införs. Detta är en ofinansierad reform och förvaltningen går fram med ett äskande.

Nämndens resultat

Nämndens visade för budgetåret 2025 ett negativt resultat på 11,5 miljoner kronor.

Nämndens samlade negativa resultat förklaras bland annat av att verksamheterna sammantaget gjorde ett negativt resultat på 26,2 miljoner kronor, där grundskolan hade det största underskottet med motsvarande 23,4 miljoner kronor. Det som vägde upp resultatet till att endast bli negativt på 11,5 miljoner kronor var att resursfördelningens fasta och rörliga flöden blev positiv på 14,7 miljoner kronor. Bakomliggande skäl till att resursfördelningen gjorde ett överskott var att under hösten, både vid kommunal- och fristående verksamhet så blev det färre antal barn och elever än vad enheterna och förvaltningen hade prognostiserat med, vilket då medförde färre utbetalningar till egen och fristående verksamhet. Semesterlöneskulden var prognostiserad till balans men ökade med 19 000 kronor.

För budgetåret 2026 är förvaltningen försiktig optimistiska om att resultatet för året ska förbättras, detta på grund av ramtillskott och en ökning av statsbidrag samt en nämndbuffert vilket tillsammans ger ett tillskott till budget på 39,7 miljoner kronor, detta exkluderat indexuppräknings- och lönekomensation.

Måluppfyllelsen är fortfarande god men något lägre

Den samlade bedömningen är att nämnden i hög utsträckning når måluppfyllelse.

Andelen barn 1–5 år i förskolan på Gotland är 89,5 procent (2024), vilket placerar Gotland bland de kommuner med allra högst andel barn inskrivna i förskolan. Förvaltningen ser detta som positivt då barn som gått i förskola har bättre förutsättningar att lyckas i skolan.

Andelen elever i årskurs 9 behöriga till yrkesprogram på gymnasiet har minskat med ytterligare en procent jämfört med föregående år. 78,6 procent av eleverna i Gotlands kommunala skolor uppnådde gymnasiebehörighet vårterminen 2025. Detta är sämre än resultatet för riket, som är 82,5 procent. Det finns skillnader i skolresultaten mellan kommunala skolor på Gotland och mellan pojkar och flickors resultat.

Det sammanlagda meritvärdet för årkurs 9 i den kommunala skolan för 2025 var 209,2 vilket är lägre än föregående år (213,4). Resultatet är sämre än riket (223,5).

Det går bra för de allra flesta elever i den gotländska skolan men att det återstår mycket att göra för att ge alla elever, oavsett bakgrund, möjligheten att nå de nationella målen och att utvecklas så långt som möjligt. Skillnaderna mellan hur väl elever lyckas i skolan är stora och vi ser även att elevernas bakgrund spelar allt större roll för deras resultat. Elever från studieovana hem och utrikesfödda elever som kommit sent till Gotland under sin skolgång lyckas generellt sett sämre i skolan.

2.1 Beslutade mål

Nedan är beslutade av regionfullmäktige och gäller under 2025. De sex första målen är regionens gemensamma mål och gäller för alla nämnder och de efterföljande målen är nämndens egna fastställda mål.

Mål	
1.	Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras
2.	Region Gotland ska stärka sin förmåga att upprätthålla kritiska verksamheter under minst två veckor vid fredstida kriser och höjd beredskap
3.	Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024– 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år
4.	Öka antalet invånare i ålder 20–64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut
5.	Öka andelen barn och unga (0–18 år) som upplever kultur årligen och med totalt tio procent under perioden 2024–2027
6.	Andelen barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt personer 65 år och äldre som rör sig minst en timme/dag ska öka årligen och med totalt tio procent under perioden 2024–2027
7.	Andelen elever i årskurs 9 som uppnår behörighet till gymnasieskolan ska öka med minst 0,5 procentenheter per år under perioden 2024–2027
8.	Andelen behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamheter ska öka årligen under perioden 2024–2027
9.	Likvärdigheten inom grundskolan ska öka årligen under perioden 2024–2027
10.	Andelen elever som skattar gott psykiskt välbefinnande ska öka årligen med minst 0,5 procentenheter under perioden 2024–2027

2.2 Revidering av befintliga mål

Kommer ej att revideras

2.3 Förslag till nya mål

Inga nya mål under planperioden

3 Behov och prioriteringar av resurser 2027–2029

3.1 Inledning, behov prioriteringar

Det ekonomiska läget för regionen¹¹ inför 2027- 2029 är uttryckt som – Återhämtningen av produktionstillväxten under 2026 bedöms bidra till en ökning av både antalet sysselsatta och antalet arbetade timmar. Trots att skatteunderlagets utveckling 2025–2028 i reala termer innebär en tydlig återhämtning efter nedgången 2023–2024 beräknas den kommunala sektorns köpkraft från skatteintäkterna, givet oförändrad skattesats även år 2028 vara varaktigt svagare än vad en utveckling i linje med den historiska trenden skulle ha medfört.

Det budgeterade resultatet för Region Gotland 2026 är plus 52 miljoner kronor. För att resultatet ska landa på den nivå krävs att nämndernas budgetar inte överskrids. I resultatplanen beräknas därefter det budgeterade resultatet för 2027 bli negativt på nio miljoner kronor och för 2028 negativt på 86 miljoner kronor. Nämndernas förmåga att anpassa verksamheten till den beslutade budgeten 2026 blir avgörande för den ekonomiska ställningen framåt.

De kommande åren finns stora investeringsbehov. Låneskulden ökar nu snabbt och för att ha råd att investera i den takten behöver resultatnivåerna ligga på minst två procent, cirka 150 miljoner kronor. Det innebär att det just nu inte finns utrymme för ny verksamhet som inte kan finansieras inom befintlig ram.

3.1.1 Förskolan

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver Förskolan Gotland budgetmässigt förstärkas. Förskolan har anpassat och effektiviserat sin verksamhet och har svårt att minska ned antalet medarbetare, vilket är cirka 93 procent av Förskolan Gotlands kostnader, utan att barnen blir negativt drabbade.

Nedanstående tabell sammanfattar de äskanden som förskolan gör för budgetåret 2026.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Säkerställande av kvalitativ undervisning och utbildning	2 500
1	Ledningsstöd	1 500
2	Arbetskläder	1 500
Summa		5 500

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Kompetens- och kvalitetssäkring, Förskolan Gotland har ett behov av att säkerställa kompetensgraden på alla förskolor. I svårrekryterade områden krävs det tillsättande av

¹¹ Källa: Anvisning mål och budgetskrivelse 2027–2029

specialtjänster såsom pedagogiska utvecklare eller socialpedagoger, vilket med 2,5 miljoner kronor motsvarar cirka 3,5 tjänst.

Ledningsstödet behöver stärkas utifrån de siffror som visas kring stress för både medarbetare och chefer i medarbetarenkäten. I dagsläget har inte alla förskoleområden haft möjlighet att rekrytera till exempel specialpedagog. Specialpedagogrollen är en viktig del av ledningsstöd i ett förskoleområde. Åskandet på 1,5 miljoner kronor skulle ge Förskolan Gotland möjlighet att anställa ytterligare 2 specialpedagoger.

Arbetskläder är en viktig markör som skapar likvärdighet i förhållande till andra yrkesgrupper i andra förvaltningar. Kläderna fungerar även som en trygghetsmarkör för vårdnadshavare och har blivit en viktig del i signalerna kring arbetsmiljö och arbetsgivarvarumärke. Åskandet för att uppdatera och byta ut slitna kläder

För 2026 har förskolan inget effektiviseringskrav. Det exkluderar dock nutida samt framtida behov och utmaningar som förskolan har för planperioden 2027 - 2029, inklusive ytterligare besparingar.

Förskolan begär ramförstärkning med 5,5 miljoner kronor

3.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver grundskolan budgetmässigt förstärkas. Anpassade skolan och resursskolan förväntas växa ytterligare från höstterminen 2026. Den förväntade ökningen av elever kräver ytterligare lärare och lärare med specialpedagogisk kompetens. För grundskolans del förväntas antalet elever minska, vilket påverkar budgeten på skolorna. För att skolorna ska kunna ge det stöd till eleverna som de har rätt till, behöver fortsatta anpassningar i skolorganisationen göras.

Nedan tabell sammanfattar de äskanden som grundskolan inklusive anpassad skola och resursskola gör för budgetåret 2027.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Demografi – minskat elevantal	5 000
	Läsa, skriva och räkna - garantin	2 200
Summa		7 200

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Vi ansöker om 2 166 000 för 2027, i ett treårigt projekt som ska stärka arbetet med Läsa-, Skriva- och Räkna-garantin i grundskolan och anpassad grundskola. Total kostnad för det treåriga projektet är 6 500 000 kr räknat på tre år. Satsningen säkerställer tidiga och träffsäkra insatser för eleverna och skapar ökad likvärdighet utifrån våra demografiska förutsättningar.

Grundskolan inklusive resursskola och anpassad skola begär ramförstärkning med 7,2 miljoner kronor

3.1.3 Kulturskolan

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet behöver kulturskolan budgetmässigt förstärkas. Nedan tabell sammanfattar de behov som kulturskolan gör för budgetåret 2027.

Prio	Kategori	Belopp, tkr

1	Pedagog/Lots	600
2	Specialpedagog	300
Summa		900

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

För att klara av att jobba hälsofrämjande önskar Kulturskolan en budgetförstärkning, 1,5 tjänst i form av en heltidsanställd Lots samt 0,5 tjänst specialpedagog, både tjänsterna med ett fokus på det hälsofrämjande arbetet. Detta för att möjliggöra arbetet med att möta elever med behov och att kunna effektivisera hela Kulturskolans möjlighet att ta emot denna målgrupp.

Kulturskolan begär ramförstärkning med 900 000 kronor

3.1.4 Barn- och elevhälsa

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet behöver barn- och elevhälsan budgetmässigt förstärkas. Nedan tabell sammanfattar de behov som barn- och elevhälsan gör för budgetåret 2027.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Psykolog och kurator för insatser mot grundskolan/resursskolan/förskolan	1 600
2	Justering tjänst, specialpedagog samt fysioterapeut	230
Summa		1 830

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Förstärkning vid prio 1 är överflyttad från föregående mål- och budgetskrivelse då behovet kvarstår. Det skulle möjliggöra insatser mot grundskola/resursskola/förskolan genom möjligheten att tillsätta ytterligare en psykolog och en kurator och ge ökade möjligheter att arbeta med de universella förebyggande insatserna som PAX och ABC samt öka tillgängligheten där det finns stora utmaningar. En hälsoekonomisk analys visar att preventivt arbete spar in flera gånger den kostnad insatsen kostade. Omräknat med faktiska kostnader, ett exempel: 12,5 kr besparingar per investerad krona redan efter ett år med PAX (Sarkadi, A., Feldman, I., & Sampaio, F. (2014). Förstudie: Med många bäckar att stämma i).

Förstärkningen vid prio 2 skulle täcka justering för den nyinrättade tjänsten för specialpedagog samt permanentandet av fysioterapeuttjänst där siffran i föregående mål och budgetskrivelse ej var uppräknad utifrån senaste löneläge för de yrkeskategorierna.

Barn- och elevhälsan begär en ramförstärkning med 1,83 miljoner kronor.

3.1.5 Kompetensförsörjning, gemensamt

Kompetensutveckling inom professionsprogrammet

Den statliga satsningen professionsprogrammet är tänkt att erbjuda förskollärare, lärare och rektorer en strukturerad och likvärdig kompetensutveckling genom hela arbetslivet. Ett antal kurser inom professionsprogrammet matchar direkta behov inom området kompetensförsörjning, t ex VFU-handledarkurser och kurser inom ramen för Lärarlyftet. Förväntningarna på arbetsgivarens satsningar på kompetensutveckling förväntas också öka

kopplat till det nya professorsprogrammet. Förutom att de möjliga utbildningarna inom programmet antas öka måluppfyllelsen i verksamheten, finns det också en koppling till strävan efter att vara en attraktiv arbetsgivare.

En förstärkning av HR-enhetens budget med motsvarande 1,2 miljoner kronor (totalt 1,5 miljoner kronor för båda nämnderna) skulle innebära att cirka 14 lärare skulle kunna erbjudas betald ledighet tio procent för studier under ett läsår samt ersättning för resor och studielitteratur. Alternativt skulle cirka 29 lärare kunna erbjudas motsvarande förutsättningar för en termins studier.

Gotlands löneläge och fortsatta satsningar

För att stärka konkurrenskraften behöver fortsatta satsningar göras på framför allt de mest svårrekryterade grupperna inom lärarkåren, men också på skolledarkåren, för att både behålla och för att kunna rekrytera duktiga lärare och skolledare. Generellt kan noteras att kompetensbristen finns inom allt fler grupper, både i riket som helhet och inom Region Gotland. BUN uppmanar regionstyrelsen att ta hänsyn till behovet av förstärkt löneökningssutrymme i budgetarbetet, så att Region Gotland har löner som ligger på mediannivå i förhållande till riket.

Nedanstående tabell sammanfattar de äskanden som gäller området kompetensförsörjning gemensamt för budgetåret 2027.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Vidareutbildning inom professionsprogrammet	1 200
Summa		1 200

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Inom området gemensam kompetensförsörjning begärs en ramförstärkning motsvarande 1,2 miljoner kronor

3.1.6 Digitalisering

Skolväsendet ska enligt skollag och läroplan ge alla barn och elever likvärdiga möjligheter att utveckla digital kompetens för framtida samhällsdeltagande och livslångt lärande. Kraven på strategiskt, långsiktigt arbete samt uppföljning och utvärdering har ökat och gör digitalisering till ett högt prioriterat område. Digital teknik ska samtidigt stärka det pedagogiska uppdraget och effektivisera administrativa processer, arbetsformer och samverkan, vilket förutsätter kontinuerlig kompetensutveckling och kopplas till investeringar.

Förvaltningens digitala arbete omfattar objektsförvaltning med klassningar, risk- och sårbarhetsanalyser, incidenthantering och avtalsuppföljning för att säkerställa kontroll över system, data och informationssäkerhet. En mer komplex IT-arkitektur med över 50 system och integrationer, ökade krav på GDPR, NIS2 och cybersäkerhetslagstiftning samt behov av redundans kräver omfattande kartläggning och resurser för både drift och investeringar, inklusive e-arkiv.

Den nya handlingsplanen för digitalisering, *Handlingsplan för ökad digital kompetens 2026-2030*, är beslutad och baseras på strategiska analyser i Sverige och EU som visar ett växande behov av digital kompetens hos elever och lärare. Parallellt accelererar utvecklingen av AI, och i en mer orolig omvärld accentueras det förebyggande arbetet avseende informationssäkerhet, objektsförvaltning och desinformation. Digitalisering och ny teknik är därmed centrala för att utveckla effektivare verktyg, arbetsmodeller och samverkansformer inom förvaltningen och regionen. Handlingsplanen tydliggör kommande behov av kompetensutveckling och under våren ses befintliga

kompetensutvecklingsplaner över och utbildningar planeras och genomförs utifrån dessa. AI kräver särskilt riktade utbildningsinsatser och uppdaterade riktlinjer i takt med nya modeller, för att säkra GDPR efterlevnad, minska informationsläckage, värna tillförlitliga kunskapsbedömningar och motverka desinformation. Informationssäkerhetsarbetet omfattar alla system, då NIS2 och Cybersäkerhetslagen ställer högre krav. Implementeringen av lagen sker nationellt och i regional samverkan eftersom IT arkitekturen binds samman av integrationer och datautbyte.

Parallellt genomförs kontinuerliga upphandlingar, implementeringar och införanden av nya system och tekniker när äldre ersätts. Trots effektivisering ökar licenskostnaderna i driftbudgeten med cirka 5 till 10 procent per år, vilket minskat utrymmet för fullständiga licenser och kommunlicenser under 2024 och 2025. Investeringar i elevdevices inkluderar utöver inköp också ekonomiskt stöd för digital teknik i klassrum och mötesrum. Detta stöd har dock begränsats av prisökningar på datorer och iPads. Här ger prognosen en cirka 25 procent prisökning på datorer under 2026 och 2027 (därefter gradvis stabilisering) samt cirka 10 procent för iPads under 2026 och 2027. Detta på grund av att den globala AI utvecklingen driver fram fler språkmodeller och ökat hårdvarubehov, vilket har skapat brist på minnen och lagringsmedia och därmed höjt priserna på IT material.

3.1.7 Kvalitetsutveckling

För Region Gotland innebär kvalitet att skapa värde tillsammans med dem vi är till för genom värdeskapande, effektiva, rättssäkra och transparenta processer som bidrar till social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

För att möta välfärdens utmaningar bedrivs ett kontinuerligt utvecklingsarbete med fokus på systematiskt kvalitetsarbete, ständiga förbättringar, digitalisering och innovation.

Det systematiska kvalitetsarbetet inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen är relativt väl förankrat. Gemensamma strukturer, såsom årshjul och tydliga huvudprocesser, skapar trygghet och tillit. Perioden för rapportering till delårsrapport 2 och verksamhetsberättelsen sammanfaller dock med terminsslut och semesterperiod, vilket innebär en risk för att analys och uppföljning inte kan genomföras med önskad kvalitet inom given tidsram. För att säkerställa fortsatt kvalitet krävs långsiktighet, uthållighet och ett verksamhetsnära ledarskap.

Arbetsprocessen för verksamhetsplanering har successivt utvecklats och anpassats till ny styrmodell och nya mål. Metod och arbetsmodell följs upp och justeras löpande utifrån behov. Under 2024 togs en film om styrmodellen fram ur förvaltningens perspektiv, tillsammans med tillhörande stödmaterial. Syftet är att öka förståelse, delaktighet och engagemang i arbetet med mål och prioriteringar.

Tillit är en prioriterad grund i förvaltningens arbete och bedöms, tillsammans med god uppföljning och minskad detaljstyrning, skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt och utvecklande kvalitetsarbete. Övergripande analys, uppföljning och stöd från huvudman har stor betydelse och utvecklingsarbete pågår, där flera steg har tagits framåt under 2025. Fortsatta utvecklingsområden är att stärka analysarbetet i uppföljningen av mål, indikatorer och resultat, tydliggöra ansvarsfördelning mellan huvudman, avdelningar och enheter, vidareutveckla chefsstödet ur ett kvalitets- och likvärdighetsperspektiv samt fördjupa samverkan inom och mellan förvaltningar. Skolinspektionens kvalitetsgranskningar under läsåret 2024/25 bekräftar behovet av fortsatt utveckling inom dessa områden.

Förmågan att analysera information och fatta beslut baserade på fakta har utvecklats inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, men kräver fortsatt arbete. Faktabaserade beslut säkerställer att valen är välgrundade, effektiva och rättssäkra. Detta skapar förutsägbarhet, ökar transparens och ansvarstagande, och gör det enklare att planera för framtiden.

Medarbetarenkäten 2024 visar att 74 procent av medarbetarna upplever att de blir involverade i beslut som påverkar dem och deras kollegor, vilket är en viktig förutsättning för välförankrade och faktabaserade beslut. Analysrapport Vår har fungerat som ett värdefullt kvalitetsutvecklingsverktyg genom systematiska uppföljningssamtal med enhetschefer, även om arbetet varit resurskrävande och implementeringen utmanande. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har därför omformat processen för att bättre integrera kvalitetsuppföljningen med övriga styrprocesser, med fokus på att identifiera och analysera kritiska avvikelser. Detta stärker möjligheten att fatta välgrundade beslut som främjar verksamhetens utveckling och kvalitet.

Tillgången till tydliga och tillförlitliga fakta är en förutsättning för att kunna fatta välgrundade beslut. Under de senaste åren har utbildnings- och arbetslivsförvaltningen satsat resurser på att synliggöra verksamheternas resultat genom att ta fram lättillgängliga och överskådliga resultatrapporter samt samla all information på en och samma plats. Parallellt pågår även ett utvecklingsarbete med målet att ytterligare stärka förvaltningens analysförmåga och därmed skapa ännu bättre underlag för beslut.

Sammantaget är detta avgörande för att säkerställa en god, likvärdig och hälsofrämjande lärmiljö med hög kvalitet, där verksamheterna tillsammans skapar värde och goda förutsättningar för barns, elevers, studerandes, deltagares och medarbetares utveckling.

Förvaltningen avser att i första hand omfördela resurser inom befintlig budgetram för att finansiera detta.

3.1.8 Säkerhet och beredskap

Flertalet händelser i vår omvärld, såväl nationellt som internationellt, visar på att det finns ett fortsatt behov av att förvaltningen ökar och intensifierar arbetet kring säkerhets- och beredskapsfrågor. Krig i vår omvärld, det försämrade säkerhetsläget, den ökande kriminaliteten inom Sverige samt en ökande risk för våld inom skolområden.

Inom området säkerhet och beredskap förväntas den nyligen rekryterade strategiska funktionen inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen bidra till ökad samordning och förmåga att hantera risker och incidenter. Funktionen beräknas vara tillsatt under mars-26.

Arbetet med kontinuitetshantering kommer därmed att utvecklas vidare, med målet att höja organisationens robusthet och säkerställa verksamhetens fortlevnad vid störningar. Risker kopplade till resursbrist och otydlig ansvarsfördelning mellan förvaltningar kvarstår, men bedömningen är att förvaltningens förmåga att möta lagkrav och externa hot kommer att stärkas.

Förvaltningen har hittills, så att säga hållit sig flytande inom området, men för att jobba mer utvecklande, långsiktigt, strategiskt och systematiskt så krävs det mer, både av kompetens och resurser. Det finns flera viktiga skäl till att detta är viktigt. Här följer några av de viktigaste anledningarna som förvaltningen tagit fram:

Riskhantering: Med rätt kompetens inom säkerhet- och beredskap så kan förvaltningen arbeta än mer med att identifiera och analysera risker och hot som kan påverka organisationens säkerhet. Genom att ha en dedikerad kompetent person inom områdena så

ger vi oss själva en bättre möjlighet att arbeta proaktivt för att minska risker och vidta åtgärder för att hantera dem på ett effektivt sätt.

Incidenthantering: Om en olycka, katastrof eller säkerhetshot inträffar är det avgörande att ha en person(er) som kan koordinera och hantera situationen. En säkerhets- och beredskapsansvarig kan ta ledningen i att samla information, vidta åtgärder och tillsammans med kommunikator kommunicera med berörda för att minimera skador, skydda människor och säkerställa återhämtning.

Förebyggande åtgärder: kompetens att implementera förebyggande åtgärder och säkerhetsrutiner för att minska risken för incidenter. Det kan inkludera säkerhetsträning, etablering av rutiner, utveckling av kontroller och övervakningssystem samt höja säkerhetsmedvetenheten i organisationen.

Lagkrav och efterlevnad: kommuner och regioner i Sverige har ett grundläggande ansvar för att hantera fredstida kriser och höjd beredskap enligt Lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH, 2006:544).

Samarbeta med räddningstjänst, polis, socialtjänst och sjukvård för att säkerställa en effektiv krishantering. Delta i lokala och regionala beredskapssamordningar för att hålla sig uppdaterad om aktuella hotbilder och bästa praxis.

Ha rutiner för hur man utvärderar och lär sig av inträffade händelser för att förbättra beredskapsarbetet. Genom att arbeta systematiskt med dessa områden så minskar utbildningsförvaltningen riskerna och säkerställer en mer trygg och säker skol- och arbetsmiljö.

Sammanfattningsvis är bedömning den att kompetens inom säkerhets- och beredskapsfrågor kontinuerligt behöver höjas samt att det behöver tydliggöras vad som skall hanteras regionövergripande och vad respektive förvaltning förväntas ta ansvar för. Det bedöms vara avgörande för att hantera risker och skydda människor och organisation. Med kunskap och expertis inom nämnda områden ger vi oss själva bättre möjligheter att förebygga och minimera konsekvenser av oönskade händelser. Samverkan med alla förvaltningar inom regionen skall prioriteras och utvecklas kontinuerligt.

Nedanstående tabell sammanfattar de äskanden som gäller området säkerhet och beredskap för budgetåret 2027.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Säkra skolor, förebyggande åtgärder	800
1	Trygghet och studiero, se finansieringsprincipen	700
Summa		1 500

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Förvaltningen begär ramförstärkning med 1,5 miljoner kronor

3.1.9 Skolskjuts och specialskjutsar

Förvaltningen har under åren då inflationen ökat inte fått tillräckligt med tilläggsanslag för indexökningar som varit. Inte heller för att skolornas garanterade undervisningstid ökat och kommer att förändras framöver, vilket i sin tur kommer medföra ett ökat skjutsande och ett behov av att fordonsflottan utökas, utifrån nuvarande skolorganisation.

Tillkommande är att skolornas garanterade undervisningstid kommer att utökas ytterligare till läsåret 28/29¹². Nedan tabell sammanfattar de behov som görs för budgetåret 2027.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Skolskjutsar, indexuppräknings	3 600
Summa		3 600

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Innevarande bussavtal, trafik-23, har hittills inte haft någon positiv inverkan på den totala kostnadsbilden, vilket var förhoppningen när avtalet förhandlades fram.

Region Gotland har omorganiserat kollektivtrafiken, inklusive skolskjuts, för att effektivisera och klargöra ansvarsfördelningen, baserat på beslut i regionfullmäktige (§92 2021-06-21 och §113 2022-06-20) och rapporten från 2020. Det strategiska ansvaret för trafikförsörjningsprogrammet flyttades till regionstyrelseförvaltningen, det taktiska och operativa, inklusive skolskjuts, har samlats i teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen (TSF), medan det formella ansvaret och ekonomin för skolskjutsen kvarstår hos BUN även om funktionen i praktiken utförs av TN/TSF/kollektivtrafiken

Syftet var att öka samordning, samarbete och samnyttjande av fordon och personal mellan kollektivtrafik och skolskjuts. Under vårterminen 2026 gör UAF tillsammans med TSF en uppföljning av beslutet för att bedöma måluppfyllelsen. UAF:s nuvarande bedömning är dock den att den nya organisationen och innevarande bussavtal gett ökade kostnader, att skolskjutsplaneringen inte blivit mer effektiv i samverkan med kollektivtrafiken, och att skolornas planeringsmöjligheter inte förbättrats. Detta påverkas även av hur grundskolan och den lokala planeringen är organiserad.

Övergripande slutsats för nämndens skolskjutsplanering och budget utifrån den nuvarande och framtida garanterad undervisningstiden samt de i nuläget önskade ramtiderna från grundskolorna är följande;

Sammantaget innebär detta en ökning av resursbehovet, både i form av:

- Ökat antal bussar
- Ökade årliga driftskostnader

Exempelkostnader för nya fordon 2026-01-30

- Varje nytt fordon kostar 25 834 kronor per mån, dvs 310 008 kronor per år per buss.
- Totalkostnad för till exempel sex bussar: 1 860 048 kronor per år.
- Därutöver tillkommer 22,70 kronor per kilometer i körsträckekostnad

Leveransutmaningar för nya och avtalsenliga bussar

¹² Tioårig grundskola (prop. 2024/25:143): Regeringens proposition föreslår att förskoleklassen blir årskurs 1 i grundskolan, vilket ökar den garanterade undervisningstiden med 534 timmar per skolform när reformen tillämpas (planerat att börja gälla för utbildning som påbörjas efter 30 juni 2028).

- Senaste extrabussen som beställde tog två år att leverera efter beställning.
- Leveransbesked ges först vid beställning vilket påverkar när ett nytt ramtidssystem faktiskt kan genomföras

Om de olika delarna inte kan tillgodoses blir konsekvenserna följande, med nuvarande fordonsflotta;

- Fler mycket tidiga morgonavgångar för eleverna
- Betydande väntetider för eleverna
- Längre skoldagar
- Stora logistiska utmaningar
- Att läroplanens krav på garanterad undervisningstid inte fullt ut kan uppfyllas för alla grundskolor

Sammantaget så är förvaltningens slutsats den att skolskjutsarna är och har varit underbudgeterade de senaste åren och det finns ett stort behov av en förstärkning av budgeten för att grundskolan ska ges möjlighet att uppfylla lagkraven för garanterad undervisningstid

Förvaltningen begär en ramförstärkning med 3,6 miljoner kronor

3.2 Driftbudget 2027 – 2029

3.2.1 Ramförändringar i sammandrag

Tabellen sammanfattar budgetbehoven för planperioden som beskrivs i avsnittet ”Behov och prioritering av resurser 2027–2029” och avser prioritering 1.

Jämförelse med budget år 2026	2027	2028	2029
Resursfördelning, barn och elevvolym	-12 518	-30 450	-49 576
Resursfördelning, strukturbidrag	-	-	-
Externa avtal fristående samt skolskjuts	8 847	17 571	26 201
Förskola	4 000	4 000	4 000
Grundskola inkl anpassad skola	7 200	7 200	7 200
Kulturskola	600	600	600
Barn- och elevhälsan	1 600	1 600	1 600
Kompetensförsörjning, gemensamt	1 200	1 200	1 200
Säkerhet och beredskap	800	800	800
Skolskjuts och specialskjutsar	3 600	3 600	3 600
Finansieringsprincipen	8 620	15 990	15 990
Summa, tkr	23 949	22 111	11 615

Enligt tidigare inlämnad mål- och budgetskrivelse för 2026–2028 är ramjustering för färre antal barn och elever inarbetade i plankalkylen för åren 2027–2028. Vid omräkning av antalet barn och elever inför mål- och budgetskrivelsen 2027–2029 är minskningen av antalet barn och elever något lägre än vad som tidigare har angetts för år 2027. Den sammanlagda ramminskningen som begärs till resursfördelningen är 12,5 miljoner kronor och avser 107 färre barn och elever mot tidigare 193 barn och elever. Utöver ramjusteringar för förändringar i barn- och elevvolym begärs kompensation för externa avtal och indexökning för skolskjutsar med 8,6 miljoner kronor, se vidare i avsnittet ”Kompensation för externa avtal”. Verksamheternas behov av resurstilldelning är sammanställt utifrån den bedömning om prioritetsordning av äskande som verksamheten har gjort.

3.2.2 Resursfördelningsmodell

I barn- och utbildningsnämndens mål och budgetskrivelse för 2027–2029 finns medel upptagna för volymminskningar i antalet barn och elever till 12,5 miljoner kronor för 2027, för 2028 en fortsatt volymminskning motsvarande 17,9 miljoner kronor och för 2029 ytterligare volymminskning motsvarande 19,1 miljoner kronor. Ackumulerat för planperioden och i en jämförelse med år 2026 blir detta ett minskat behov på 49,6 miljoner kronor, detta exkluderar löneuppräknings samt andra indexuppräknings för planperioden.

Enligt befolkningsprognos¹³ för 2026–2035 beräknas det genomsnittliga födelsetalet på Gotland ligga på drygt 417 under planperioden 2027–2029 för att öka något under perioden 2030–2035. I jämförelse med föregående år så är befolkningsutvecklingen lägre inom nedan beskrivna åldersintervaller och år. Med andra ord kan sägas att nuvarande prognos pekar mot färre antal barn och elever i jämförelse med föregående befolkningsprognos.

Nedan tabell 1.5 (a) beskriver den framtida befolkningsutvecklingen per åldersintervall.

Tabell 1.5 (a): Population Gotland-Antal barn och elever 2026 - 2035¹⁴

Skolform ålder och år	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	35-26
0-år	429	421	414	415	417	421	425	431	430	430	1
Förskola (1-5)	2 468	2 361	2 316	2 266	2 273	2 235	2 229	2 235	2 252	2 267	-201
Förskoleklass (6)	554	588	522	521	467	515	487	480	475	476	-78
Grundsk (7-9)	1 900	1 806	1 787	1 712	1 679	1 561	1 556	1 524	1 537	1 498	-402
Grundsk (10-12)	1 994	1 984	2 009	1 954	1 864	1 847	1 775	1 745	1 633	1 628	-366
Grundsk (13-15)	2 057	2 073	2 007	2 025	2 016	2 041	1 990	1 904	1 888	1 821	-236
	9 402	9 233	9 055	8 893	8 716	8 620	8 462	8 319	8 215	8 120	-1 282

I tabell 1.5 (b) anges det förväntade antalet barn och elever inom berörda skolformer. I förskoleklass och grundskola beräknas 100 procent av den prognostiserade populationen delta, i fritidshem 61,6 procent av berörda åldersgrupper och i förskolan beräknas 98,1 procent av 1–5 åringarna delta. Förhållandet av fördelningen av barn och elever mellan fristående- och kommunal huvudman baseras på bokslutet 2025. Grunden för planperiodens volymberäkningar är hämtade från regionens beställda befolkningsprognos från företaget Statisticon AB. Av tabellen nedan framgår att för år 2026 är prognosen¹⁵ 95 fler barn och elever i jämförelse med budget 2026, detta kommer att medföra att resursfördelningen beräknas göra ett underskott år 2026. Inför år 2027 är prognosen 107 färre barn och elever i jämförelse med budget 2026, i tidigare planperiod var prognosen 193 färre barn och elever.

Tabell 1.5 (b): Förväntat antal deltagande barn och elever 2026 - 2029

	Budget	Prognos	Plan	Plan	Plan
År	2026	2026	2027	2028	2029
Förskola	2 388	2 420	2 315	2 271	2 222
Fritidshem	2 729	2 742	2 699	2 662	2 581
Förskoleklass	564	554	588	522	521
Grundskola	5 891	5 951	5 863	5 803	5 691
Summa	11 572	11 667	11 465	11 258	11 015
<i>Förändring i jämförelse med budget 2026</i>			-107	-314	-557
<i>Resursskolan medräknad</i>					

¹³ December 2025

¹⁴ Källa: Statisticons befolkningsprognos 2026 – 2035, december 2025

¹⁵ Detta antagande bygger på befolkningsprognosen

Tabell 1.5 (c) visar den budget som nämnden behöver för att ligga rätt i förhållande till de barn- och elevframskrivningar som tidigare nämnts, exklusive löne- och indexuppräknings för planperioden. År 2026 innebär en budgetminskning med 12,5 miljoner kronor för att sedan under resterande del av planperioden fortsätta att minska.

Tabell 1.5 (c): Behov av budgetkompensation per år för volymförändringar 2027 – 2029, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>			
<i>Jämförelse med budget år 2026, tkr</i>	2027	2028	2029
Förskola	-11 818	-18 055	-24 994
Fritidshem	-532	-1 997	-5 197
Förskoleklass	1 835	-2 907	-2 974
Grundskola	-2 004	-7 490	-16 411
Summa	-12 518	-30 450	-49 576
<i>Förändring i jämförelse per år</i>		-17 932	-19 126

Enligt tidigare inlämnad mål- och budgetskrivelse för åren 2026–2028 framhölls ett minskat behov av budget inför år 2027. Vid omräkning av budget inför planperioden 2027–2029 är minskningen av budget lägre än vad de tidigare beräkningarna visade. Tabell 1.5 (d) nedan visar jämförelser mellan planperiodernas prognoser.

Tabell 1.5 (d): Jämförelse av budgetkompensation för år 2027 avseende volymförändringar, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>	<i>Tidigare</i>	<i>Reviderad</i>	<i>Differens</i>
År	2027	2027	Budget
Förskola	-14 433	-11 818	2 615
Fritidshem	-1 685	-532	1 153
Förskoleklass	2 284	1 835	-448
Grundskola	-5 526	-2 004	3 523
Summa	-19 360	-12 518	6 842

Tidigare, avser äskande i mål och budgetskrivelse 2026-2028

Reviderad, avser äskande i mål och budgetskrivelse 2027-2029

Strukturbidrag – bidrag till små skolor utanför Visby tätort

Nuvarande budgetmodell som avser bidrag för tomma platser till små skolor utanför Visby tätort beräknas ha full budgettäckning för 2027. Den demografiska utvecklingen visar att elevtalen framöver kommer att fortsätta minska i de skolområden där modellen tillämpas, vilket kan medföra att ramtillskott eventuellt behöver tillföras för åren 2028 till 2029.

3.2.3 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen

Finansieringsprincipen tillämpas när riksdagen, regeringen eller statliga myndigheter beslutar om regeländringar som tar sikte på de verksamheter som bedrivs av kommuner och landsting. Exempel på sådana beslut är när:

- införande av nya obligatoriska uppgifter.
- frivilliga uppgifter blir obligatoriska
- det kommunala ansvaret för vissa uppgifter tas bort eller avregleras
- staten ändrar ambitionsnivåerna för befintlig verksamhet

Finansieringsprincipen är grundläggande för de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunsektorn, och gäller i båda riktningarna. Principen innebär att kommuner och

landsting inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga beslut.

På senare år har flera genomgripande reformer genomförts inom nämndens verksamhetsområden och förmodligen kommer det även i framtiden att ställas krav på omställningar och genomförande av nya reformer inom nämndens ansvarsområden.

Förvaltningen har under flera år haft ambitionen att säkra att finansieringen av statliga beslut som regleras i den kommunalekonomiska utjämningen och berör gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhetsområden också tillförs den utförande nämnden.

Nämnden kommer inom ramen för de generella statsbidragen¹⁶ att äska om budgettillskott enligt finansieringsprincipen. Tabellen nedan redovisar nytillkomna generella statsbidrag inom nämndens verksamhetsområden:

Aktivitet, jämförelse med budget 2026	2027	2028
1. Reglering av lärares undervisningstid	7 370	14 740
2. Stärkt trygghet och studiero i skolan	700	700
3. Mobilförbud i skolan	550	550
Summa, tkr	8 620	15 990

Punkt 2 se även avsnittet 3.1.8 säkerhet och beredskap

1. I korthet kan reglering av lärares undervisningstid förklaras som att regeringen vill lagstifta om nya regler för hur många timmar lärare ska undervisa och hur mycket tid lärare ska ha till planering. Regeringen beräknar att det som ett generellt statsbidrag behöver avsättas cirka 1,3 miljarder kronor 2027 (halvårseffekt) och cirka 2,6 miljarder kronor årligen från 2028. För mer information se bilaga 3.
2. Stärkt trygghet¹⁷ och studiero i skolan innebär att skolan behöver bättre verktyg för att skapa ordning och reda och huvudmän, rektorer och lärare behöver bättre förutsättningar för att kunna säkerställa trygghet och studiero för alla elever. Till grund för satsningen ligger tidigare utredning där förslag finns om utökade befogenheter för rektorer och lärare och förlängda tidsramar för vissa disciplinära åtgärder och införandet av möjligheten att neka tillträde för elever som allvarligt hotar säkerheten och tryggheten på skolan. Regeringen tillför medel för att möjliggöra genomförande av förslag från utredningen. Se även avsnittet 3.1.8 säkerhet och beredskap.
3. Mobilförbud i skolan¹⁸ har sin grund i den senaste PISA-undersökningen från 2022 som visar att svenska elever blir distraherade av digitala verktyg i klassrummet i högre utsträckning än elever i genomsnitt i OECD. Detta gäller framför allt mobiltelefoner. Undersökningar visar också att elevers upplevelse av trygghet har minskat och att mobbning, inklusive nätmobbning och andra digitala kränkningar, är ett växande problem i skolan. Regeringen tillför medel för kostnader i anslutning till införandet av en mobilfri skola.

¹⁶ Uppgifter hämtade från SKR:s Specifiering av generella statsbidrag i anslaget för kommunalekonomisk utjämning för kommuner åren 2024 - 2027, publicerad 2024-10-07

¹⁷ Budgetproposition 2026 utgiftsområde 16 sidan 73 stycke 3.5.3

¹⁸ Budgetproposition 2026 utgiftsområde 16 sidan 73 stycke 3.5.3

3.3 Kompensation för externa avtal

Behovet av kompensation är beräknat utifrån kravet på ”lika villkor” för förskola, fritidshem skolverksamhet oavsett kommunalt eller fristående huvudmannaskap. Skyldighet finns att bidragen till fristående verksamhet skall ligga på samma nivå som anslagen till regionens skolverksamhet, vilket innebär att exempelvis lönekostnadsökningar, till följd av lönerrevision skall kompenseras även till fristående huvudman. Här har löneutvecklingen som en funktion av barn och elevtalen beräknats enligt avtalsrörelsens förmodade märke med tre procent per år under perioden 2027 till 2029 och övriga indexantaganden som måltider och lokaler med respektive tre procent och 3,6 procent samt skolskjutsar inklusive specialskjutsar generellt enligt branschindex med tre procent per år.

Underlag för Externa avtal, jmf 2026	2027	2028	2029
Undervisningsresurs (löner, index 3,3 procent):			
Fristående förskolor: 78 886 tkr			
Fristående fritidshem: 13 593 tkr	5 091	10 058	14 932
Fristående förskoleklass: 4 900 tkr			
Fristående grundskolor: 64 854 tkr			
Fristående måltidskostnader, index 5 procent	630	1 259	1 889
Fristående lokalkostnader, index 3,6 procent	1 349	2 698	4 048
Köp av stödverksamhet, index 3,0 procent:			
Skolskjutsar, huvudskjutsar	1 316	2 631	3 947
Skolskjutsar, specialskjutsar	462	924	1 386
Summa, tkr	8 847	17 571	26 201

3.4 Taxor och avgifter, interna och externa

Barn- och utbildningsnämnden följer de taxor som är beslutade i lag eller genom regionfullmäktige. Inga kända förändringar i taxor och avgifter planeras under planperioden.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2027–2031

4.1 Lokaler

Region Gotlands vision för 2040 kräver omfattande investeringar som främjar hållbar utveckling och snabb omställning. Dessa investeringar påverkar regionens ekonomi och måste hanteras inom ramen för finansiering från skattebetalare.

Nämnden har ett ansvar att:

- Bidra till hållbar utveckling genom välgrundade och långsiktiga satsningar
- Prioritera investeringar som ger störst effekt för invånarnas framtid, exempelvis skolbyggnader och digital infrastruktur
- Säkerställa transparens och ansvar gentemot medborgarna
- Balansera investeringar mot ekonomiska mål och tillgång till resurser (personal och driftmedel)
- Agera affärsmässigt och samverka med andra nämnder för att undvika dubbelarbete och maximera nyttan Ansvarsfull tillväxt kräver tydliga prioriteringar och beslut som är hållbara – ekonomiskt, pedagogiskt och socialt

I Mål- och budgetskrivelsen görs ett kortsiktigt beloppsbaserat investeringsförslag för 5 år som bildar beslutsunderlag till regionfullmäktiges beslut om investeringsbudget.

I arbetet har alla förvaltningens verksamheter beaktats och hänsyn tagits till volymförändringar, befolkningsprognoser eller andra förändringar som till exempel lag- eller myndighetskrav för att arbetet skall vara långsiktigt hållbart.

Nämnden har ett fortsatt behov av investeringar i lokaler. Arbetet med framtagandet av lokal- och investeringsbehov baseras på nuvarande budget, planer och prognoser, och att elevunderlaget i grundskola och förskola minskar under 2027–2036, vilket även kräver anpassning av organisation och lokalanvändning.

Det finns både överskott och brist på lokalyta inom olika områden, och lokalkostnaderna förväntas öka på grund av investeringsbehov i befintliga lokaler, nybyggnation, ersättning av tidsbegränsade byggnader samt underhållsskuld. Kostnader för förstudier och projektering, som uppskattas till cirka 10 procent av totalen, tillkommer i varje projekt. Ökade driftskostnader efter genomförda åtgärder belastar sedan förvaltningen, som skall klara att bära genomförda investeringar inom förvaltningens budgetram.

Detta är en förutsättning för att önskade investeringar ska kunna genomföras

Det övergripande målet är att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering. Den region- och förvaltningsövergripande lokalsamordningen är ett prioriterat utvecklingsområde.

Klimat och energi (lokaler och utemiljöer)

Det finns ett stort behov av att vidareutveckla samarbetsformerna med teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen kring lokaler, energi, återbruk och utemiljöer. I dag saknas långsiktiga och samordnade underhållsplaner för utemiljöer i relation till lokaler, med tydlig ansvarsfördelning, budgetering och koppling till gemensamma mål. Påbörjade dialoger behöver därför prioriteras och stärkas för att gemensamt skapa säkra, trygga, hälsosamma och hållbara utemiljöer som främjar lek, lärande, fysisk aktivitet och social samvaro samt är motståndskraftiga mot klimatförändringar.

Samhällets beredskap

Det förändrade säkerhetspolitiska läget och ökad medvetenhet om samhällets sårbarheter innebär att förvaltningen behöver stärka sitt arbete med samhällsberedskap. Detta omfattar fortsatt beredskap för flyktingmottagande, samhällsstörningar och säkerhetsfrågor, med särskilt fokus på krishantering, säkerhet och fastighetsutveckling.

Sammantaget bedöms lokalkostnaderna fortsatt vara relativt höga de närmsta åren. Till största del beror detta på investeringsbehov i nuvarande lokaler men även viss nybyggnation. Kostnader för att ersätta byggnader med tidsbegränsade bygglov med permanenta byggnader eller att avveckla dessa och återställa mark och byggnad men också på grund av en stor underhållsskuld i region Gotlands fastigheter. Krav på likvärdighet, ökad tillgänglighet och förbättrad säkerhet medför investeringsbehov och när investeringar görs så för det med sig en ökad driftskostnad.

Urval av projekt som ligger inom planperioden är;

- Idrottshall Visby Solbergaskolan– under planering
Förstudie för en ny idrottshall pågår men tyvärr ha den blivit fördröjd i väntan på marktilldelning. Marktilldelning är nu genomförd utifrån möjlighet enligt detaljplan, fastigheten Visby Hästen 1 vid Gutavallen, dock återstår det att göra utredning kopplat till gränsdragning gentemot världsarvet och bedöma platsens lämplighet. Fördröjningen innebär att förvaltningen nu behöver ansöka om tidsbegränsat bygglov, inom Hästen 1, för en temporär idrottshall i väntan på marktilldelning och slutförd förstudie.
- Västerhejde skola – ersättningsbyggnad för tidsbegränsat bygglov
Förvaltningen (UAF) har, utifrån nämndens beslut (BUN 2024-02-06 §13), arbetat vidare med att ersätta den tillfälliga paviljonglösningen på Västerhejde skola med en permanent byggnad. Bakgrunden är att beslutet om nybyggnation av en tvåparallellig skola inom Visborgsområdet har reviderats, på grund av minskat elevunderlag osäkerhet kring områdets utbyggnad och rådande ekonomiska läge. Nämnden har valt att satsa på bättre arbets- och lärmiljö i ändamålsenliga lokaler för Västerhejde skola. För mer information se ärende BUN 2023/3638
- Sanda för- och grundskola. BUN 2022/561
Sanda förskola och skola på fastigheten Sanda prästgården 2:1 har sedan flera år ett renoveringsbehov i kombination med att en förskolepaviljong har ett tidsbegränsat bygglov, vilket gör att en långsiktig lösning behöver skapas för fortsatt verksamhet. Förvaltningen fick i uppdrag 2022 att gå vidare med en förstudie för att skapa förutsättningar för en samlad förskola och grundskola F-3. Förstudien utökades under 2025 till att innehålla två alternativ vilka sedan har presenterats för nämnden. Förvaltningen inväntar slutgiltigt beslut om vilket alternativ som skall genomföras.
- Dalhem förskola
Ambitionen är att skapa en funktionell och modern förskola. Samordning av lokaler mellan förskola och skola är viktig. Beställning av ny byggnad är inlämnad till teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen. Förvaltningen inväntar beslut och vägval från nämnden.
- Idrottshall Roma
Upphandling av entreprenör genomförd. Planerad byggstart under vt-26 och beräknas färdigställd under vt-27
- Skolhus Romaskolan, ombyggnad före detta idrottshall
Utökat antal elever inom Romaskolan utifrån beslutade organisationsförändringar. Samt att en ny idrottshall byggs vid Romaskolan

Nämndens investeringsbehov uttryckt som budgetäskande redovisas i bilaga 1. Ytterligare information om investeringsbehov återfinns i lokalbehovsplanen 2027-2036 BUN

4.2 IT-investeringar

Arbetet med en sammanhållen digitaliseringsstrategi och ökad likvärdighet mellan enheter från förskola till högstadium fortsätter, inklusive val av digitala verktyg och arbetssätt samt nyttjande av system, program och appar. Genomförandeplanen för elevdevices har följts, men på bekostnad av utrustning i digitala klassrum, mötesrum och idrottshallar vilket behöver beaktas i investerings- och driftbudget under planperioden. Mot bakgrund av prisökningar bedöms det bli svårt att möta behoven enligt beslutad plan redan inför 2027,

vilket kan kräva avkall på kvalitet på elevdevices och begränsat ekonomiskt stöd till digitala klassrum mm. Detta utgör en långsiktig utmaning då teknikutvecklingen är snabb och den digitala infrastrukturen kräver kontinuerligt underhåll. Utfallet påverkas även av hur bra kostnadsmässigt inköpen inför läsåret 26/27 lyckas samt av ersättningsbehov när befintlig teknik fallerar. Utan budgettillskott riskerar möjligheten att förse samtliga elever med ändamålsenliga devices redan inför läsåret 27/28.

Digitala klassrum

För att upprätthålla nivån i digitala klassrum och mötesrum krävs återkommande investeringar över tid. Här finns det en investeringsskuld i relation till normala förnyelseintervall, cirka 7 till 10 år. Här påverkas både inköp och reparationer inom såväl digitala klassrum, exempelvis projektorer, TV, ljud och elevdevices exempelvis iPads, datorer, laddare och kablage.

System och upphandlingar

Prorenata är fullt implementerat i skolan och delvis i förskolan. Under 2026 planeras utbildning och anslutning av förskolans pedagoger. Fler användare än beräknat har samtidigt ökat licenskostnaderna. Under 2026 genomförs två större upphandlingar: schemasystem (bl.a. för grundskolan) samt system för planering och effektivisering av skolskjutsar. Upphandlingarna belastar driftbudgeten med cirka 300 000 till 400 000 kronor och omfattar förstudier, visningar, underlag, anbud och tilldelning, följt av implementering och införande.

Slutsats

Förvaltningen har flera planerade projekt och arbetsområden som stärker digitaliseringsutvecklingen både centralt och i respektive verksamhet. Många av satsningarna bidrar samtidigt till effektivare arbetssätt inom administration samt uppföljnings- och kvalitetsarbete. En effektiv och säker förvaltning av digitala system och tjänster förutsätter central process- och systemstyrning samt att tillräckliga resurser avsätts för objektsförvaltaransvar och informationssäkerhetsarbete. På sikt riskerar såväl detta som framtidsytande pedagogiska utvecklingsinsatser att påverkas negativt, då beviljade IT-anslag för drift och investering inte har anpassats till ökade kostnader. Under 2024 och 2025 har medel dessutom prioriterats till elevdevices på bekostnad av investeringar i digitala klassrum mm, vilket enheterna inte kan kompensera för i rådande ekonomiskt läge.

Utifrån ovanstående sammanfattning är det tydligt att en reducerad drift- och investeringsbudget inom IT och digitalisering inte är en framkomlig väg. Digitaliseringen inom BUN behöver en ram för investeringar på nivån 8 miljoner kronor per år from 2027 för att klara de utmaningar och behov som vi står inför. Den beslutade minskning som har skett sedan 2024 jämfört med de kostnadsökningar som redan har skett skapar i första skedet en skuld inom arbetet med att utrusta våra elever med fungerande elevdevices och digitala klassrum, mötesrum och idrottshallar. Utifrån prognosen av en fortsatt brantare ökning av kostnaderna under de närmaste åren blir denna underhållsskuld allt svårare att bemästra. På driftsidan har vi även där en skuld motsvarande en halv miljon kronor per år, utifrån de senaste årens ökade licenskostnader samt fler och mer kostsamma upphandlingar av system. Här har förvaltningen dessutom redan fått en minskning på driftanslaget för licenser, upphandlingar, digitala förbättringsarbeten med mera på 112 000 kronor inför 2026 vilket kommer att påverka förvaltningens arbete innevarande år.

Digitaliseringen inom BUN behöver en ram för investeringar på nivån 8 miljoner per år from 2027 för att klara de utmaningar och behov som vi står inför.

Bilageförteckning

Bilaga 1: Nulägeskarta BUN 2025

Bilaga 2: Investeringsbehov BUN 2027–2031

Bilaga 3: Reform om lärares arbetstid